

Levél

— egy készülő levélregényből —

Kedves Vas Pál! Mit tudom én, mi lesz ebből! Lázadozás — nevezzük így — és tisztelet, s belátom, már-már megvetéssel határos elégedetlenség és mégis valami megértésképe, düh és vágyakozás hullámszik bennem, amikor ezekről a dolgokról eszmét cserélünk és valóban, szinte mindig velük viaskodom. Végzem a mindennapi munkámat, persze, és ez nem afféle mellékes ügy számomra, de közben is, alatta is föl-fölbukkan bennem tárgykörünkből egy gondolat, egy-egy gondolattörredék. Különösnek tartom, hogy az egyházzal határozott képem lett, és ez a kép éppen a fontosságával zaklat. Mivel most „szaggatottan” élek, úgy is gondolkodom. De nem biztos, hogy sikertelenül, amikor tárgyról tárgyra ugrálok, pontokba szedve, amit föltétlenül el akarok mondani Magának.

1. Az én ateizmusomnak semmi köze sincs ahhoz, amelyet így lehetne jellemezni: Nem szeretném, ha volna, tehát nincs Isten. Én inkább azt gondolom: nem tudom, hogy egyáltalán szeretném-e vagy nem szeretném, hogy legyen. Nem tudom. Ez számomra majdnem közömbös. De akármennyire is nem szeretném, egyre inkább azt hiszem, van Isten.

2. Ha pedig van, akkor amit az egyház tud és ahogy tudja, azt és úgy más nem tudhatja. Ez a tudás az ő öröksége. És akárci is volt Jézus, amit mondott, ép ésszel be kell látni, oly fontos, hogy nélküle nincs élet a földön. Amint azt napjainkban látjuk is. Jézus soha nem mondta, hogy járjatok vérben bokáig, hazudozzatok egymásnak, állítsatok föl történelmi csapdákat és csecsemőtől a hulláig tekintések az embereket a hatalom eszközeinek. Hogy én mit tartok Jézusról, az most mellékes. Ha nem tekintem őt Istennek, tudom, nem lehetek keresztény. Egyszerre nem látok benne „szentségi logikát”, csak emberit. De azt rendkívülinek érzem minden ízében. Nekem ma ez sem kevés.

3. Amennyire él bennem, sőt, talán egyre jobban feszül is a megnyilatkozás vágya, ugyanannyira és éppolyan szenvedéllyel az ellenkezője is: itt volna az ideje, hogy végre hallgassunk Istenről, szentről, szentségről. Az így előidézett csöndben alighanem épp ők jutnának szóhoz. Ami azt illeti, a maguk szájából oly gyorsan és könnyelműen röpködnek ezek a szavak, hogy át se gondolhatják őket komolyan. A kereszténység hit. Nem szakma, nemde? Mi ez az ideges fecsegési ösztön? Nem mernek hinni? Félnak, hogy a csöndben megnövekszik saját hitetlenségük? Nem olyan nagy baj ez, emberek maguk is. Az ember nem képes folyton ugráltatni a bicepszeit, nem lehetünk mindig erőnlétünk tetején. Ha jól akarnék beszélni Istenről, mernék róla hallgatni is, vagy mernék mindig másról beszélni; ha hinnék, úgyis mindig róla lenne szó, nem?

Vagy azt hiszik, ha egy szent a napéjegenlőségről, a tűzcsiholás népszokásáról vagy a vasúti menetrendről beszélne, nem „szentül” tenné? Inkább bent, a lélek fontos, mint kívül a száj. Élek, minek ezt folyton világgá kiabálni...? Piff, szinte hallom, mit gondol (sajnos azonban, azt le is szokta írni): Okoskodása, kedves Barátom, kissé ezoterikus. De van létjogosultsága. Csakhogy azok a kicsinyek, akik Jézus szívügye voltak, se nem filozófusok, se nem kimagasló képességűek, s nem is vájtfülűek; süketek, érti? És vakok. Bénák. Nemcsak akkor, az ő idejében, ma is. Csak legfölbjebb léleekben, s nem testben. De ma is hallani, látni, járni akarnak. Értük és miattuk kell beszélni az igazságról. És mivel egyáltalán nem tudni, hogy aki beszél az igazságról, ugyanakkor nem vak-e és nem süket-e,

sőt, vannak jelek arra, hogy ő is nyomorult, nagyon valószínű, hogy erről az igazságról mindenkinek és folyton hallania kell! Mi, akik ilyen aggályosak vagyunk a szavakkal vagy a szavak hiányával, sajnós, nem ütöttünk Jézusra. Ő ugyanis nem félt attól, hogy a szavai elkopnak, le sem írta őket. Tőle tudjuk, hogy a mi idegességünkkel ellentétben az ő nyugalmából az következik, hogy az ígét az igazság élteti — ezt írná, ugye? Igaza volna.

4. Ezekből arra kell következtetnem, hogy nincs bennem elég alázat. Elég! Magában talán van? Ugyanakkor arra már rádöbbsentem, hogy minden jónak és szeretetnek alázat az alapja, sőt, minden igazi okosságnak és megértésnek is. A dölyfös ember törvényszerűen buta és egyre butább, ezért egyre messzebb kerül saját létfeltételeitől: előbb-utóbb mindent félreért.

5. Mert mi az alázat? Az, amikor mellőzzük magunkban magunkat, hogy az így támadt résen betörjön a világosság tudatunkba, s hogy ennek a világosságnak a belső fényében lássuk eredeti rendjünkben a dolgokat. Ezt a rendet önkéntelenül is tiszteljük és akkor is elfogadjuk, ha éppen nem kellemes következményekkel jár. De ez a rend mindig rejtett, a mindenit! Rejtett és csak nagyon lassan mutatja meg magát az alázatosnak.

6. Belső bizonyosságra vágyom. Szinte szorongással érzem, hogy ez a bizonyosság közeledik felém. Vagy másképpen: egész egyszerűen öröm után követelődik bennem valami, nem tudom, mi, mintha annak a bizonyosságnak öröm lenne a neve. Ugyanakkor se a megfontoltságom, se a melázó lassúságom, se szigorú szemlélődésem nem változik. Mintha elkerülhetetlen útkereszteződés felé lépkednék. Meg kellene állnom. Szeretnék is megállni, sőt, visszafordulni, de már nem lehet. Mi a csudát csináljak?

Ütődött válaszokat adok magamnak: menjek el kapálni, ápoljak súlyos betegeket, merüljek el közhasznú munkában. Azt hiszi, oda nem követne a lélek? Vagy tessék kételkedni. De ez nevetséges: mi az, hogy tessék? A kételkedést nem lehet csinálni, az átvillan az emberen, mintha az ember énje kettéhasadna, és ez a villanás rémülettel, létiszonyodással tölti el, különben nyafogás, színjátás az egész... Isten nem attól van, hogy „érezem”. De ha van, a legnagyobb emberi szerencsétlenségnek tartom nem érezni, hogy van. Üdvözl:

Olasz Bálint

KEMÉNY ISTVÁN

Vágy szeretni

A termék elhagyta a gyárat.
Az emberi kéz érintésére vár.
A sarkon lebeg szemmagasságban.
Két kihalt utcát lát egyszerre végig.

Aztán zavartan — elhal, a helyén semmi.

Borzongva rántom össze a függönyt.
A sötét mindig vár eddig az érintésemig.